

Klagesak N2019/1245. Helsepersonelloven § 57**Tap av autorisasjon som sykepleier. Atferd uforenlig med yrkesutøvelsen. Omgjort, dissens 5-2.**

Klageren hadde 18 år tidligere hatt et seksuelt forhold over to år med en mindreårig jente på 13-15 år. Klageren var på dette tidspunktet 26 år, og under utdanning til å bli sykepleier. Statens helsetilsyn tilbakekalte klagerens autorisasjon. Nemnda omgjorde dette vedtaket med dissens. Flertallet viste til at hans livssituasjon var fullstendig endret siden overgrepene fant sted. Han erkjente videre forholdet uforbeholdent til tilsynsmyndighetene da det ble kjent, og han hadde tatt inn over seg det han hadde gjort. Videre var ikke klageren ferdig utdannet da forholdet fant sted. Behandling var av de samme grunnene ikke ansett hensiktsmessig eller nødvendig. Nemndas vedtak N2018/2342, som også gjaldt overgrep mot et barn for mange år siden, tilsa ikke et annet resultat i denne saken. Mindretallet vektla at klageren ikke hadde gjennomført noen behandling, at han ikke viste bekymring for jenta før hun anmeldte saken, og at klageren bagatelliserte sin rolle og fraskrev seg ansvar i forklaringen.

V E D T A K**I****STATENS HELSEPERSONELLNEMND**

Klager: «klager» (klageren), «født» 197X

Advokat: «advokat»

Saken gjelder: Klage over Statens helsetilsyns vedtak av 13. desember 2018 om tilbakekall av autorisasjon som sykepleier, jf. lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) § 57.

Vedtaket: Statens helsetilsyns vedtak av 13. desember 2018 omgjøres.

Kort om sakens bakgrunn

Klageren er utdannet ved (---) og fikk autorisasjon som sykepleier 15. juni 2001. Han studerte ved (---) da hendelsene som ligger til grunn for tilsynssaken fant sted. Siden 2001 har klageren arbeidet ved «arbeidsgiver 1». Fra høsten 2016 jobbet klageren i «arbeidsgiver 2».

Statens helsetilsyn (Helsetilsynet) tilbakekalte klagerens autorisasjon i vedtak av 13. desember 2018. Bakgrunnen for tilsynssaken var at klageren ble anmeldt for seksuell omgang med en mindreårig jente på 13 til 15 år. Dette skal ha funnet sted mens klageren var under utdanning til å bli sykepleier.

Fylkesmannen opprettet tilsynssak etter å ha blitt kjent med at politiet hadde opprettet straffesak mot klageren for utuktig omgang med mindreårige. Saken ble oversendt Helsetilsynet for vurdering av administrativ reaksjon 26. april 2018. Helsetilsynet tilbakekalte klagerens autorisasjon i vedtak av 13. desember 2018.

Klageren påklaget vedtaket fra Helsetilsynet i brev datert 21. januar 2019. Helsetilsynet vurderte saken på nytt men fant ikke grunnlag for å endre sitt vedtak, og saken ble ved brev av 4. februar 2019 oversendt Statens helsepersonellnemnd for klagebehandling.

Klageren og hans advokat møtte ved telefonkonferanse for Statens helsepersonellnemnd under behandlingen av klagesaken den 15. oktober 2019.

Statens helsetilsyn legger til grunn at klageren har hatt et seksuelt forhold med et barn på 13 år fra sensommeren/høsten 1999 og til sommeren 2001. Han var 26 år da forholdet startet og han kjente til hennes alder. Forholdet ble innledet mens klageren var under utdanning som sykepleier, og har derfor betydning for egnethetsvurderingen av han som sykepleier.

Det er skjerpene at forholdet pågikk over lengre tid. Som sykepleierstudent burde han videre vært kjent med skadevirkningene et seksuelt forhold kan få for et barn. Det er også alvorlig at han hadde regelmessig samleie med et barn uten å bruke prevensjon, og utsatte barnet for risikoen for å bli gravid og få seksuelt overførbare sykdommer. Handlingene er så alvorlige og av en slik karakter at tilliten til klageren som helsepersonell må anses å være vesentlig svekket. Det er ikke avgjørende at straffesaken ble henlagt da han har erkjent handlingene. Handlingene ligger langt tilbake i tid men Helsetilsynets praksis er at dette ikke er avgjørende. Det tar ofte svært lang tid før slike overgrep blir avdekket. Det vises til høyesterettspraksis samt vedtak fra Statens helsepersonellnemnd.

Seksuell omgang med barn under 16 år er ulovlig i henhold til norsk straffelov, og seksuell omgang med barn under 14 år anses som voldtekt. Handlingene er et alvorlig brudd på de etiske og faglige forventningene til klageren som sykepleierstudent, og tilliten til klageren som helsepersonell er svekket i vesentlig grad. Pasienter som får kjennskap til at helsepersonell tidligere har hatt seksuell omgang med barn vil kunne unnlate å benytte eller oppsøke helsetjenesten. Han har heller ikke dokumentert at han har bearbeidet det som skjedde. Det er ikke grunnlag for å ilegge en mindre streng reaksjon. For å gis en begrenset autorisasjon er praksis at det tas stilling til vilkår for ved søknad fra helsepersonellet.

Klageren mener at det er vesentlige forskjeller i sakene som Helsetilsynet har vist til. I denne saken var partene kjærester, og de la ikke skjul på dette. Det vises til jentas egen beskrivelse av forholdet, morens uttalelse og til konfirmasjonsbildet. Også moren var kjent med at klageren hadde et seksuelt forhold til datteren. Vedtaket som Helsetilsynet har vist til fra Statens helsepersonellnemnd omhandler videre suspensjon, ikke tilbakekall.

Det var en stor aldersforskjell mellom partene på handlingstidspunktet, men det er grunn til å anta at modenhet kan ha spilt en ikke ubetydelig rolle som årsak til at forholdet utviklet seg som det gjorde. I land som Tyskland, hvor seksuell lavalder i utgangspunktet er 14 år, har dette stor betydning for vurderingen av om handlingen medfører straffesanksjoner og hvilke straffereaksjon som fastsettes.

Ettersom Statens helsetilsyn ikke har ment at det i denne saken var grunnlag for suspensjon etter helsepersonelloven § 58, mener klageren at han før endelig beslutning skulle ha vært pålagt en sakkyndig undersøkelse etter helsepersonelloven § 60.

Klageren har innsett hvilket feilgrep han gjorde, og har endret sin atferd. Hele hans yrkeskarriere, som også omfatter arbeid med vanskeligstilte barn, viser at han har tatt ansvar for og lært av feilgrepet han gjorde. De forhold som her er påpekt sammen med øvrige opplysninger i saken, herunder at det har gått nærmere 20 år siden forholdet saken

gjelder ble avsluttet, anføres som grunn for nemnda å omgjøre Helsetilsynets vedtak om å tilbakekalle autorisasjonen.

Dersom vedtaket oppheves, er klageren positiv til å underkaste seg en sakkyndig undersøkelse som er omtalt i helsepersonelloven § 60. Dette gjelder også dersom det fattes vedtak om å begrense autorisasjonen med hjemmel i helsepersonelloven § 59.

Statens helsepersonellnemnds vurdering

Nemnda har vurdert om det er grunnlag for å tilbakekalle klagerens autorisasjon som sykepleier fordi klageren er uegnet til å utøve sitt yrke forsvarlig på grunn av atferd som anses som uforenlig med yrkesutøvelsen jf. helsepersonelloven § 57.

Atferd uforenlig med yrkesutøvelsen

Med atferd uforenlig med yrkesutøvelsen menes at helsepersonellet etter en konkret vurdering kan anses uegnet til å utøve sitt yrke på grunn av handlinger som medfører at allmennheten ikke lenger kan ha den nødvendige tillit til dem. Straffbare handlinger som tyveri, underslag, legemskrenkelser, legemsbeskadigelser, gjentatte tilfeller av promillekjøring eller brudd på straffelovens sedelighetskapittel (seksuallovbrudd) er i Ot.prp.nr. 13 (1998-1999) side 178 og 179 nevnt som eksempler på forhold som betraktes som atferd uforenlig med yrkesutøvelsen.

Det er en grunnleggende forutsetning for å kunne utøve virksomhet i helsetjenesten at allmennheten har den nødvendige tillit til de som utøver slik virksomhet og til helse- og omsorgstjenesten generelt, jf. helsepersonelloven § 1. Autorisasjonsordningen skal blant annet sikre at allmennheten og pasientene kan ha tillit til helsepersonell. En offentlig autorisasjon skal være en garanti både for de faglige kvalifikasjonene og for den personlige egnethet og skikkethet. Sykepleieryrket krever i stor grad allmenn tillit. Det stilles derfor strenge krav til helsepersonells etiske holdninger og atferd. Pasienter og pårørende skal kunne være sikre på at en autorisert sykepleier opptrer på en måte som skaper tillit.

Nemnda legger på bakgrunn av forklaringene i saken til grunn at klageren under sykepleierstudiet, fra høsten 1999 og frem til sommeren 2001, har hatt et seksuelt forhold med en 13 til 15 år gammel jente. Klageren var 26 år da forholdet ble innledet. Klageren har i politihør 24. juni 2016 forklart at han ikke husker hvor hyppig de hadde seksuell omgang, men at det sikkert kan stemme slik fornærmede har forklart at de skal ha hatt seksuell omgang omtrent daglig uten bruk av prevensjon. Den seksuelle omgangen begynte cirka seks måneder inn i forholdet. Jenta var da cirka 13 år og et halvt år gammelt. Saken er ferdig etterforsket av politiet, og er henlagt på grunn av foreldelse. Klageren har i brev av 26. mars 2018 erkjent at han innledet forholdet med jenta. Nemnda finner det sannsynliggjort at han var kjent med jentas alder.

Det følger av helsepersonellovens forarbeider at det må vises varsomhet med å gripe inn overfor kritikkverdig atferd som ikke har skjedd i tilknytning til yrkesutøvelsen, med mindre det dreier seg om svært alvorlige forhold, eksempelvis straffbare handlinger. Brudd på straffelovens sedelighetskapittel (seksuallovbrudd) er nevnt som eksempler på slike straffbare handlinger, jf. Ot.prp.nr.13 (1998-1999) side 178 og 179. Det er det objektive forhold som vil være avgjørende for vurderingen av om det foreligger atferd uforenlig med yrkesutøvelsen.

Nemnda ser svært alvorlig på at klageren i en periode på cirka to år har hatt et seksuelt forhold med en 13 til 15 år gammel jente. På handlingstidspunktet var klageren 26 år, og han var en sykepleierstudent. Jenta var på sin side 13 år gammel. Det kan ikke legges til grunn at dette var et kjærteforhold som vist til i klagen. Det vises til den store aldersforskjellen mellom klageren og jenta, og de seksuelle handlingene han gjorde mot

jenta fra 13 og et halvt års alder. At moren til jenta visste om forholdet, tilsier heller ikke en annen vurdering. Selv om det aktuelle i saken er begått uten direkte tilknytning til klagerens yrkesutøvelse, må forholdet etter nemndas vurdering anses av betydning for yrkesutøvelsen.

Sykepleieryrket er en virksomhet som i særlig grad krever allmenn tillit, og det må stilles strenge krav til deres etiske holdninger og atferd. Seksuell omgang med mindreårig er ikke forenlig med de krav som stilles. Den allmenne tillit til klageren er svekket selv om forholdet ikke har kommet den enkelte pasient til kunnskap, da det er de objektive forhold som er avgjørende i denne vurderingen.

Det er ikke avgjørende for vurderingen av vilkåret atferd uforenlig med yrkesutøvelsen at hendelsene fant sted for cirka 18 år siden, og før han fikk autorisasjon som sykepleier. Det er kort tid siden forholdet ble kjent for tilsynsmyndighetene. Videre var klageren på tidspunktet for overgrepene nesten ferdig utdannet som sykepleier. De klare faglige og etiske argumentene mot seksuell omgang med barn forutsettes derfor å ha vært kjent for ham. Likevel utførte han dette, tilsynelatende uten forståelse for de skadevirkningene som måtte påregnes for jenta. Jenta har vært preget av både angst og uro etter hendelsene.

Vurdering av om autorisasjonen skal tilbakekalles

Vilkårene for tilbakekall av klagerens autorisasjon som sykepleier etter helsepersonelloven § 57 er etter dette oppfylt, og det må foretas en vurdering av om autorisasjonen skal tilbakekalles. I denne vurderingen har nemnda delt seg i et flertall og et mindretall.

Flertallet: Rune Bård Hansen, Inger Bonnie Gjerde, Paal-Henrich Berle, Jon Lunde og Magnar Aukrust har kommet til at autorisasjonen ikke skal tilbakekalles.

Hovedspørsmålet i saken er hvilken betydning det skal ha at det på tidspunktet for nemndas vedtak vil være nærmere 18 år siden overgrepene mot jenta tok slutt. Klageren har praktisert som sykepleier fra 2001 og frem til hans autorisasjon ble tilbakekalt av Helsetilsynet, uten at det har vært forhold som har medført kritikk mot hans virksomhet. Det vises til forarbeidene til legeloven, NOU: 1976:1 side 25. Der advares det mot å legge for stor vekt på eldre forhold. I tilknytning til at det presiseres at også fortiden vil være relevant, understrekes det at «Man må imidlertid være forsiktig med å ta hensyn til forhold som ligger mange år tilbake, og man må forsøke å vurdere sannsynlig framtidig oppførsel». Flertallet mener at denne uttalelsen har en overføringsverdi for vurderingen av sannsynlig framtidig oppførsel for en sykepleier.

Etter flertallets vurdering kan det ikke legges til grunn at klageren i dag utgjør noen pasientrisiko. Hans livssituasjon er fullstendig endret fra 1999-2001 da overgrepene fant sted. Klageren er i dag gift, har (---) barn, og han har arbeidet ved en rekke ulike avdelinger som sykepleier frem til han mistet autorisasjonen, deriblant ved (---) avdeling (---). Det foreligger ingen opplysninger i saken om at han de siste 18 årene har opptrådt kritikkverdig overfor pasienter eller andre. Det er heller ingen opplysninger i saken som tyder på at han har noen avvikende seksuell interesse for barn.

Flertallet kan heller ikke se at det er egnet å svekke tilliten til helsevesenet at klageren under de foreliggende omstendigheter gis anledning til å fortsette å praktisere som sykepleier i dag. Det vektlegges i denne vurderingen at han erkjente forholdet da han ble konfrontert av tilsynsmyndighetene. Klageren har etter flertallets vurdering tatt inn over seg det han har gjort og er klar over alvorligheten og konsekvensene av sine handlinger. Flertallet vektlegger også i sin vurdering at klageren var under utdanning til å bli sykepleier mens overgrepene fant sted, og at han ikke fikk sin autorisasjon før etter at overgrepene var avsluttet.

Hensynet til tillit og pasientsikkerhet taler ikke for å tilbakekalle klagerens autorisasjon. Flertallet mener at et tilbakekall av autorisasjonen nå, vil fremstå som en straffereaksjon. Dette er ikke formålet med autorisasjonssystemet for helsepersonell. Flertallet påpeker at de alvorlige overgrepene som tiltalte utsatte jenta for, ikke var voldtekt etter datidens straffelovgivning. Først da straffeloven (2005) trådte i kraft 1. oktober 2015 ble seksuell omgang med barn under 14 år subsumert som voldtekt. Helsetilsynets bruk av begrepet «voldtekt» på klagerens handlinger er det ikke dekning for.

I Rt. 2007 s. 1851 begrenset Høyesterett tilbakekallet av autorisasjonen for en lege til stillinger som innebar å yte helsetjenester til barn, jf. helsepersonelloven § 20 a tredje ledd. Et mindretall på to dommere mente at autorisasjonen skulle tilbakekalles i sin helhet. Saken gjaldt klart mer alvorligere forhold enn i saken her, blant annet overfor en gutt på 11 år. Jenta i saken for nemnda var eldre da overgrepene begynte og ble avsluttet. Flertallet vurderer at det nok har skjedd en ytterligere utvikling når det gjelder forståelsen av skadevirkningene av seksuelle overgrep mot barn i tiden etter 2007. Dette endrer imidlertid ikke flertallets oppfatning om at klageren nå skal kunne fortsette å virke som sykepleier. Det vises til at det har gått 18 år siden overgrepene fant sted, og at han har vært sykepleier i 18 år uten negative anmerkninger.

Flertallet kan ikke se at det er hensiktsmessig eller nødvendig at klageren i denne konkrete saken gjennomgår behandling. Gjentakelsesfaren anses som minimal og det er ingen mistanke om at klageren har pedofile tendenser. Han har videre, i den lange tiden siden forholdet ble avsluttet, vist vilje og evne til å korrigere det som førte til at overgrepene fant sted. Det vises til vurderingen over. Han har blant annet beklaget det som skjedde, han har uforbeholdent erkjent forholdet overfor tilsynsmyndighetene, og han har i saksgangen vist innsikt i alvoret og konsekvensene av sine handlinger.

Flertallet vil avslutningsvis bemerke at nemnda i mars 2019 behandlet sak N2018/2342, der autorisasjonene ble tilbakekalt grunnet overgrep av en jente på 11-12 år fra 1999 til 2000. Flertallet bemerker at nemnda foretar en konkret vurdering, og at nemndas tidligere avgjørelse ikke tilsier et annet resultat i denne saken.

Flertallet mener at vedtaket bør omgjøres slik at klagerens autorisasjon ikke tilbakekalles.

Mindretallet: Anne-Kari Torgalsbøen og Anita Lyssand, har kommet til at klagerens autorisasjon skal tilbakekalles.

I vurderingen av om klagerens autorisasjon skal tilbakekalles er forholdet til gjennomført behandling sentralt. Det må fremlegges dokumentasjon for at klageren har bearbeidet forholdene som førte til at overgrepene fant sted og at han har forstått at det han gjorde var galt. Mindretallet bemerker at det ikke er fremlagt noe dokumentasjon som viser at klageren har hatt samtaler med fastlege, psykolog eller annet helsepersonell for å forstå årsaken til at overgrepene fant sted og for å utvikle mekanismer for å hindre lignende atferd i fremtiden. Mindretallet kan heller ikke se at klagerens arbeid med vanskeligstilte barn i sin karriere tilsier en annen vurdering som anført. Klageren har ikke dokumentert at han har mottatt tilstrekkelig behandling og oppfølging for å korrigere sin atferd.

Videre har klageren i saksgangen vist liten innsikt og forståelse for alvoret i sine handlinger. Frem til saken ble kjent for politiet i 2016 har han ikke vist noen intensjon eller tatt initiativ til å stå til ansvar for sine handlinger. Saken ble først kjent for tilsynsmyndighetene da jenta anmeldte klageren. Han har ikke vist bekymring for jenta og hennes fungering etter hendelsene.

Mindretallet mener videre at klageren bagatelliserer sin rolle og fraskriver seg ansvar i forklaringen til tilsynsmyndighetene. Det vises til at klageren har forklart at han trodde jenta var eldre, at han i sin telefonforklaring til nemnda forklarte at forholdet kunne

etableres fordi at klagerens egen mor var (---), at forholdet med jenta ble avsluttet etter kort tid, og at moren til jenta godkjente forholdet.

Helsetilsynet og klageren har vist til Rt. 2007 s. 1851 der saksøker ble gitt en begrenset autorisasjon. Mindretallet viser til at denne dommen ble avsagt under dissens 3-2. Saken fremstår som et klart grensetilfelle på et område der det har skjedd en utvikling av kunnskapen om skadevirkninger av seksuelle overgrep. Mindretallet viser samtidig til mindretallets votum, avsnitt 67. Følger av seksuelt misbruk av barn er et omfattende helseproblem, og skadene viser seg ofte først i voksen alder. En sykepleier vil måtte kunne forholde seg til skader hos alle pasientgrupper, ikke bare barn.

Mindretallet har kommet til at tilbakekall av klagerens autorisasjon ikke er et uforholdsmessig inngrep i saken. Mindretallets vurdering av tilbakekall tar utgangspunkt i hensynet til sikkerhet for pasienter, kvalitet i helsetjenesten og tillit til helsetjenesten og helsepersonell, jf. helsepersonelloven § 1. Klagerens seksuelle overgrep svekker i stor grad tilliten til klageren som helsepersonell. Tilliten er dermed svekket. Det har ikke gått lang nok tid eller vært gjort noen behandling slik at tilliten kan anses gjenopprettet. Forholdet er videre alvorlig. Det vil kunne skade omdømmet til helsetjenesten om klageren får virke som sykepleier. At klageren har praktisert som sykepleier siden 2001 uten at det har vært kritikk mot hans yrkesutøvelse, at han har hatt et normalt familieliv, og at det etter mindretallets syn ikke foreligger en gjentakelsesfare, er ikke tilstrekkelig til å gjenvinne tilliten.

Klageren har subsidiært bedt om en begrenset autorisasjon. Mindretallet vurderer ikke spørsmålet om begrenset autorisasjon i lys av flertallets vurdering.

I samsvar med flertallets oppfatning har klagen ført frem, og det påklagede vedtaket omgjøres.

Helsetilsynets vedtak er etter dette endret til gunst for klageren. Etter forvaltningsloven § 36 skal klageren tilkjennes dekning for vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket, med mindre endringen skyldes klageren eget forhold eller forhold utenfor klagerens og forvaltningens kontroll, eller andre særlige forhold taler mot det. Søknad om dekning av slike utgifter må fremsettes overfor Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten (Helseklage) senest tre uker etter at meldingen om vedtak har kommet frem.

Alle kostnader det søkes dekning for må dokumenteres. Søkes det dekning av utgifter til advokatbistand, må en spesifisert salær oppgave vedlegges. Det må fremgå av salær oppgaven når advokaten har arbeidet med saken, hva som har vært gjort og hvor lang tid den enkelte arbeidsoppgave har tatt. Det bemerkes at dette ikke innebærer at det er tatt stilling til om vilkårene for dekning av saks kostnader etter forvaltningsloven § 36 er oppfylt i denne saken.

Bergen, 15.10.19

Rune Bård Hansen
(leder)

Inger Bonnie Gjerde

Paal-Henrich Berle

Anne-Kari Torgalsbøen

Jon Lunde

Anita Lyssand

Magnar Aukrust

Vedtaket er godkjent elektronisk